

Checklista – samlingssystem

I samlingssystem hanterar man digital information om de objekt som en kulturarvsinstitution förvaltar.

För bara några år sedan var mängden databaser och system som användes av museerna stor och flera var hembyggda register i till exempel Access, Excel, FileMaker eller Word. Denna bild har idag förändrats mot en koncentration kring några få större system. Nya funktionella och tekniska krav ställs idag på systemen, bland annat stöd för öppna standarder, vedertagna metadatastandarder och maskinläsbara format.

Att välja ett samlingssystem innebär ofta många ställningstaganden. Den här checklistan är tänkt som ett stöd för detta. Om man t.ex. vill minska risken för s.k. inlåsnings effekter bör öppna och väl beskrivna standarder och format användas. Detta är även viktigt för att undvika problem vid avveckling av systemet och för att övergången till ett framtida system ska vara så enkel som möjligt. Det är också viktigt att systemen är väldokumenterade och att det finns en organisation för drift och systemförvaltning.

Vilka krav finns det på systemet?

- Definiera vilka behov som finns vid institutionen utifrån olika typer av material, storleken på samlingarna, åtkomstkrav och verksamhetens processer.
- Bestäm om systemet ska driftas lokalt på egna servrar eller läggas ut på t ex webbhotell.
- Definiera behovet av teknisk support för systemet och säkerställ att det kan uppfyllas.
- Kontrollera att utbildning för personalen finns att tillgå.
- Säkerställ att det finns en förvaltningsorganisation för systemet (systemansvarig, systemförvaltare, m fl) vid institutionen.
- Bestäm vilka åtkomstnivåer och/eller behörighetsnivåer som behövs för användning.
- Kontrollera att systemet stödjer långsiktigt bevarande (se vidare i checklistan för digitalt bevarande*).
- Kontrollera att det finns användargrupper.

Vilken är budgeten?

- Ta hänsyn till följande kostnader i budgetplaneringen:

Kortsiktigt

- planering av upphandlingsprocessen
- upphandlingsprocessen
- implementeringen av systemet
- migrering av informationen
- introduktion/utbildning för personalen

* = under produktion

- support

Långsiktigt

- systemförvaltning
- långsiktigt bevarande

Om det nya systemet kommer att påverka andra system/avdelningar, finns kostnaden för detta inräknat?

Framtida behov

- Identifiera planerade insatser vid institutionen som påverkar kraven på systemet, t ex övergång till andra format/standarder/länkbar data, en ökning av AV-material eller 3D-ritningar, etc.
- Identifiera policy/struktur/system för beständiga identifierare som används vid institutionen och hur den kan användas med samlingssystemet. (Se vidare i checklistan för beständiga identifierare).
- Bestäm om informationen kommer att exponeras som länkbar öppen data. (Se vidare i checklistan för LOD* samt checklistan för standarder/semantiska beskrivningar*).
- Bestäm om informationen kommer att exponeras externt alternativt levereras till andra kanaler (t ex läggas ut på institutionens hemsida, levereras genom olika typer av aggregering som K-samsök, Europeana)?
- Besluta om ett licensieringsalternativ kan användas inom samlingssystemet, (t ex Creative Commons-licenser).
- Kontrollera att kvalitetshöjningar av exponerad data (t ex användarkommentarer, rättningar, kompletteringar) kan tillföras den ursprungliga informationen samt bevaras långsiktigt.
- Kontrollera att det finns möjlighet att påverka vidareutveckling av systemet.

Vilka metadatastandarder stödjer systemet?

- Säkerställ att systemet kan hantera rekommenderade standarder (se vidare i Digisams rekommendation*) för beskrivande metadata.
- Säkerställ att systemet kan exponera data i maskinläsbara format (se vidare i Digisams rekommendation*).
- Om informationen kommer att aggregeras, kontrollera att systemet kan exportera data i de standarder/format som används av en aggregeringstjänst (t ex K-samsök, Europeana, MINT, m fl).¹

¹ Observera att det ofta innebär ett utbytesformat som används vid export, som t ex LIDO respektive K-samsöks datamodell och att mappning mot EDM, (Europeanas datamodell) kan ske automatiskt genom aggregeringstjänsterna).

Säkerställ att systemet kan hantera de standarder/format som garanterar att data kommer att kunna bevaras långsiktigt (se vidare i checklistan för bevarande*).

De museisystem som används i Sverige idag är bland andra:

PRIMUS – ett norskt system som används mer än 40 institutioner i Sverige och fler än hundra i Norge.

MUSEUM Plus – ett schweiziskt system som används av 13 institutioner i Sverige och 900 institutioner i andra länder.

Carlotta – ett svenskt system som har utvecklats av Statens museer för världskultur och används av ett fåtal institutioner i Sverige.

TMS – ett amerikanskt system som används av Moderna museet i Sverige och cirka 800 aktörer i andra länder.

Collective Access – ett open source-system som används av flera läns museer.

SOFIE - ett svenskt system som används av över 350 svenska museer och av mindre aktörer som hembygdssamlingar.

DINA (Digitalt Informationssystem för NATurhistoriska samlingar) är ett nationellt databassystem som ska hantera information om samlingar vid naturhistoriska museer i Sverige. Systemet är gjort för professionell samlingshantering och erbjuder stöd för registrering, hantering och presentation av de naturhistoriska samlingarna samt viktiga rutiner som exempelvis lånehantering. Programvaran utvecklas inom ett internationellt konsortium och hanterar även informationsflödet till andra portaler såsom GBIF. Ambitionen är att alla större naturhistoriska samlingar i Sverige i framtiden kommer att kunna använda och ha nytta av DINA-systemet.² Samlingssystemet kommer att byggas med programvaror i öppen källkod och bidra till gemensam, distribuerad utveckling.³ Nätverket GBIF-Sweden stödjer institutionerna i frågor kring val, nedladdning och installation av samlingshanteringssystemen.

AdLib (f.d. CALM)⁴ är ett system som används av framförallt arkiv, men som även kan användas till vissa andra samlingar, som hembygdssamlingar eller museisamlingar.

² <http://www.svenskalifewatch.se/sv/om-lifewatch/innehall/dina/>

³ <http://www.nrm.se/forskningochsamlingar/forskningsavdelningen/biodiversitetsinformatik/pagaendeprojekt.13704.html>

⁴ <http://www.axiell.se/adlib>

Användbara länkar

Dokumentation från ”Open Standards for ICT Procurement”, ett projekt inom ramen för EU Kommissiöns DG CONNECT, avsedd att underlätta och främja användningen av standarder vid upphandling av IT, med information om bl a öppna standarder och inläsnings effekter:

https://joinup.ec.europa.eu/community/open_standards_ict/description

Collection Trust: Choosing a CMS – advice

Några råd och länkar från Collections Trust om vad man borde tänka på när man ska välja samlingssystem (Collections Management System - CMS).

<http://www.collectiontrust.org.uk/2014-08-14-11-51-37/spectrum/spectrum-resources/item/13731-choosing-a-cms-advice>

Collection Trust: Choose a CMS – comparison tool

Ett verktyg från Collections Trust med vilken man kan jämföra några samlingssystem

<http://www.collectiontrust.org.uk/collections-link/collections-management/spectrum/choose-a-cms>